

Civilsamhällets kontakter med utsatta för människohandel

Insamlat av Plattformen Civila Sverige mot människohandel

sammanställt av Ninna Mörner 16 oktober 2015

Civilsamhället har mött och gett hjälp till 78 personer. Två män och 64 kvinnor samt tolv flickor under 18 år. Informationen vi tagit in är detaljerad och vi kan se samband mellan svaren och på så sätt försöka se vissa mönster. Först en summering, sedan redovisning.

Vi vill lyfta barnperspektivet. Av de 78 personer som utsatts har i 27 fall den utsatta barn. Av dessa 27 föräldrar är tre under 18 år. 10 mammor uppger att de har barnen hos sig. I två fall är de med pappan och i elva fall uppger föräldern att barnen är med släktingar i hemlandet. I tre fall är det ovisst var barnen är. Av de 78 personerna är det oklart i 21 fall om de har barn. Vi skulle vilja betona vikten av barnperspektiv i kontakten med utsatta, och att en fråga alltid ställs om hon/han har barn och var barnen befinner sig.

Vi vill lyfta att Sverige är det tredje vanligaste ursprungslandet (Rumänien 28, Nigeria 12, Sverige 11). De 11 svenska kvinnor som utsatts lever under otrygga förhållanden och står i beroenderelation till förövaren och har även ibland olika former av funktionsnedsättning. Intern människohandel förekommer alltså.

Vi vill lyfta upp den särskilt utsatta situationen för människor från tredje land. Av de 78 personer vi mött är 22 personer (21 kvinnor och 1 man) från länder utanför EU. De har ofta varit utsatta innan de kom till Sverige och exploateras här också, 14 av de 22 personerna har utsatts i flera länder än Sverige. De vistas ofta utan papper och står i beroenderelation till förövaren. De talar bara sitt modersmål, saknar pengar och id-handling. De har ofta utsatts för våld, ibland hedersrelaterat. Sex kvinnor har barn, sammanlagt 10 barn. De är i samtliga fall med mamma som papperslösa i Sverige.

Vi vill lyfta civilsamhällets viktiga roll som första kontakt. Av de totalt 78 personerna var 40 var sådana som civilsamhället fångat upp (via organisationen, eller att utsatta själva sökt kontakt eller vittne förmedlat kontakt). Av de 78 kontakterna har i dagsläget 42 fall resulterat i polisanmälan (för de som identifierats nyligen kan det hända att en period av vila och trygghet kan leda till att man vågar anmäla). Och i 36 fall av dessa 78 är civilsamhället första kontakt och ingen polisanmälan har gjorts.

Vi vill lyfta fram vikten av att utsatta ska få tillgång sina rättigheter. De fem vanligaste hjälpinsatserna från civilsamhället till dessa 78 personer är: direkt stöd av uppgiftslämnande NGO 49; erhållit skyddat boende 47; fått samtalsstöd 45; fått ekonomiskt stöd 34; fått tillgång till socialt sammanhang 26. Anmärkningsvärt är dock att det i Europarådets konvention (art 13) föreskrivna stödet reflektionsperiod (30 dagars vila) bara beviljats i fyra fall (det kan endast ansökas av den som leder förundersökningen efter att en polisanmälan gjorts), och att en hot- och riskbedömning (enligt civilsamhällets kännedom) bara utförts i tre fall. Med tanke på att civilsamhället identifierar och är första kontakt för många utsatta skulle vi gärna se en möjlighet för civilsamhället att ansöka om reflektionsperiod åt utsatta direkt av Migrationsverket. Det skulle ge de utsatta den villkorslösa vila som föreskrivs i art 13, inför ett beslut om att polisanmäla. Vår tro är att det skulle resultera i bättre stöd till utsatta och deras barn, fler polisanmälningar och minskad risk för re-trafficking.

Redovisning för år 2010-2015

Vi har nu statistik över totalt 78 kontakter mellan år 2010-2015. Mellan år 2010 och 2015 har vi statistik och information över möten med 78 personer, utsatta för människohandel.

Vi vet att civilsamhället har mött och hjälpt betydligt fler än dessa 78 personer - men det är inte alla som lämnar in information och statistik. Antalet som gör det har ökat i år, och vi började insamlingen år 2014 (alltså även retroaktivt).

<u>Kontakter</u>	<u>antal</u>
2010	4
2011	4
2012	4
2013	13
2014	17
2015	36
Totalt	78

Kön och ålder

Alla kontakter har varit med kvinnor/flickor under åren 2010-2014, men år 2015 var 2 av de 36 kontakterna med man/pojke. De två männen var båda utsatta för tvångsarbete. Alla kvinnor och flickor har varit utsatta för sexuell exploatering och ett antal för multipel exploatering, se mer nedan om exploateringsformer. Åldersfördelning för åren syns nedan.

<u>Ålder</u>	<u>2010</u>	<u>2011</u>	<u>2012</u>	<u>2013</u>	<u>2014</u>	<u>2015</u>
0-15	0	0	0	0	1	0
15-18	1	1	0	2	5	2
18-26	3	3	3	9	5	18
26-50	0	0	1	2	5	10
ovisst	0	0	0	0	1	6
totalt	4	4	4	13	17	36

Vi har uppgifter om totalt 12 minderåriga utsatta för människohandel. I sju fall känner vi inte till åldern. De flesta, 41 personer, är mellan 18 och 26 år. 18 personer mellan 26 och 50 år.

Minderårigas utsatthet

De tolv minderåriga flickorna kom från:

Rumänien	7
Nigeria	2
Ryssland	1
Sverige	1
Nepal	1

Två av de utsatta barnen (bland annat en flicka med barn hos sig) hade blivit utsatt i flera länder på väg till Sverige från hemlandet.

En flicka kunde identifieras redan på flygplatsen innan hon exploaterades sexuellt som traffickerna haft för avsikt att göra.

Av de tolv minderåriga hade tre barn själva. En hade, som nämnts ovan, barnet hos sig och två hos släktingar.

Sårbarhetsfaktorer

Tre europeiska flickor tillhör minoritetsgrupper i sitt hemland.

Av de totalt fyra flickorna från tredje land saknar två id-handlingar och står i en beroenderelation till förövaren. Den ena flickan har barn (hos sig), och en flicka är under 15 år. En annan flicka från tredje land saknar helt pengar.

Den svenska flickan har haft en svår uppväxt.

Första kontakt

Flickorna har i fyra fall förmedlats till civilsamhället av polis. I tre fall har de identifierats av civilsamhället inom ramen för verksamheten. I två fall har den utsatta själv sökt upp hjälpsökande aktör och i tre fall är det ett vittne eller annan som identifierat och kontaktat civilsamhället.

Polisanmälan och hjälpinsatser

I tre fall har inte polisanmälan gjorts. Två rumänska flickor avvek innan man hann ge mer hjälp. De båda flickorna var multipelt utsatta, alltså exploaterade inte bara sexuellt utan även av andra orsaker. En flicka (hon som har ett barn hos sig) har inte vågat polisanmäla av rädsla för förövaren. Hon har flera sårbarhetsfaktorer som försvårar;

"Hon står i beroenderelation till förövaren, vistas "utan papper" i landet, saknar id-handling, saknar helt pengar".

Flickan har dock fått omfattande stöd av civilsamhället:

"direkt stöd av uppgiftslämnande NGO, erhållit skyddat boende, fått medicinsk vård, fått samtalsstöd, fått ekonomiskt stöd, fått tolkhjälp, fått tillgång till socialt sammanhang, fått arbete/praktik, fått hjälp söka asyl/uppehållstillstånd, fått juridisk rådgivning."

Indirekt utsatta barn

År 2010 uppgav alla fyra kvinnor att de hade barn, totalt mellan 5-6 barn. I samtliga fall befann sig barnen hos sin utsatta mamma.

År 2011 uppgav två att de hade barn, en att hon inte hade. Totalt två barn. Ett barn var med mamma och ett barn hos släktingar i hemlandet.

År 2012 hade en av fyra kvinnor 2-3 barn. Två kvinnor hade inga barn. Barnen var hos släktingar i hemlandet.

År 2013 uppgav fyra kvinnor av 13 att de hade barn, de hade tillsammans mellan 9 och 11 barn. År 2013 angav 8 att de inte hade barn. I två fall var barnen med sin utsatta mamma, ett fall i hemlandet samt i ett fall med pappa.

År 2014 uppgav 8 av 17 kvinnor/flickor att de inte hade barn. 5 kvinnor/flickor har barn, sammanlagt 6-7 barn. Två kvinnor hade barnen hos sig medan tre kvinnor uppgav att barnen var hos släktingar.

År 2015 uppgav 11 av 36 personer att de inte hade barn. 11 personer uppgav att de har barn, sammanlagt 20-25 barn. I tre fall var det oklart var barnen befinner sig. En kvinna hade sina 2-3 barn hos sig och en kvinna uppgav att 2-3 barn var hos den andra vårdnadshavaren. En kvinna uppgav att hennes 2-3 barn fanns i hemlandet.

Totalt för alla år rör det sig alltså om 27 utsatta av 78, som tillsammans har mellan 45 och 54 barn indirekt utsatta. Av dessa 27 föräldrar är tre under 18 år.

10 mammor uppger att de har barnen hos sig. I två fall är de med pappan och i elva fall uppger föräldern att barnen är med släktingar i hemlandet. I tre fall är det ovisst var barnen är.

Det är inte alltid man vet om det finns barn till den utsatta; det gäller 2011 (1), 2012 (1), 2013 (1), 2014 (4), 2015 (14). Totalt: 21 av 78 kontakter vet man inte om det finns barn till den utsatta.

Ursprungsländer

Kvinnorna som utsattes kom från olika länder, men de allra flesta kommer från Rumänien (28), Nigeria (12), Sverige (11). Man kan se att det de första åren var betoning på de baltiska staterna men på senare år har Rumänien, Sverige och Nigeria. Även om Rumänien är det land de flesta kommer ifrån men Sverige verkar vanligare. Vi ser alltså intern människohandel oftare.

(totalt)land	2010	2011	2012	2013	2014	2015
(4)Estland	2	1		1		
(1)Kirgizistan	1	0				
(3)Nigeria	1	2				9
(2)Litauen		1	1			
(20)Rumänien			2	3	7	16
(1)Marocko			1			
(11)Sverige				3	3	5
(2)Lettland				2		
(1)Serbien				1		
(1)Irak				1		
(1)Albanien				1		
(1)Nepal				1		
(2)Bulgarien					2	
(2)Eritrea					2	
(1)Guinea, Väst Afrika					1	
(2)Polen					1	1
(2)Ryssland					1	1
(1)Egypten						1
(1)Italien						1
(1)Spanien						1
(1)Tjeckien						1
(78)Totalt	4	4	4	13	17	36

Svenska kvinnor

De 11 svenska kvinnor som utsatts lever under otrygga förhållanden och står i beroenderelation till förövaren och har även ibland olika former av funktionsnedsättning. Några kommentarer kring de svenska kvinnorna:

"Familje- eller fosterhemsplacerad i många olika familjer från tidig ålder. Ingen fungerande familj i dag heller."

"Flyttat mellan olika familjehem under uppväxten. Dysfunktionell ursprungsfamilj."

"Verkar som att hennes man skickar ner henne till XXXgatan för att ta in pengar."

"Var hemlös och blev beroende av sin partner för uppehälle och mat."

"Atypisk autism och ADD"

"En neuropsykiatrisk problematik"

Tredje land

Av de 22 personer som kommer från länder utanför EU är det bara fem som har polisanmält. De vistas ofta utan papper och står i beroenderelation till förövaren. De talar bara sitt modersmål, saknar pengar och id-handling. De har ofta utsatts för våld, ibland hedersrelaterat. De har ofta varit utsatta innan de kom till Sverige och exploateras här också, 14 av de 22 personerna har utsatts i flera länder än Sverige. Av de 22 personerna är en man. Åtta har inte barn och för 8 personer vet man inte om de har barn. Sex kvinnor har barn, sammanlagt 10 barn. De är i samtliga fall med mamma.

Några röster:

"Hedersrelaterad problematik - riskerar allvarlig förföljelse och dödligt våld om hon försöker bryta upp sitt förhållande."

"Utsattes för våldtäkt på flyktingförläggning i Sverige efter flykt hit. Väntar sitt andra barn."

"Föräldrarlös, människohandlaren är barnets föräldragestalt sedan 5 års ålder"

"Är ensamstående till ett tvillingpar på 5 mån."

"Minderårig och kunde inte stanna kvar hemma pga dysfunktionell familj."

"Det började med löfte om jobb och giftermål med pojkvännen i Europa, men utvecklades senare till tvång."

"Faderlös"

"I Sudan levde hon inlåst som sexslav. I Spanien fick hon veta att hon skulle utnyttjas i prostitution men lyckades fly. Dublin förordningen gäller, men hon gömmer sig."

"Sammanförda av släktingar för giftemål i hemlandet, för att sedan lyckligt ovetandes följa med mannen till Sverige. Hedersproblematik förhindrar kvinnan att bryta sig loss ur äktenskapet. Maken har sedan sålt kvinnan för sexuella tjänster till mannens vänner i Sverige. Mannen kontrollerar genom att utnyttja skam och skuld - risken för att utmålas som lösaktig/prostituerad medför att kvinnan kan anses dra skam över hela sin familj och släktingar även i hemlandet vilket medför en kvalificerad risk att utsättas av hot och dödligt våld av sin egen släkt. Äktenskapsskillnad är inget alternativ för dessa kvinnor. Kontroll sker även genom att se till att hon inte har några pengar, inte får gå ut och inte får lära sig svenska."

"Barnet togs om hand av människohandlaren vid 5 års ålder, och såldes till män från 12 års ålder. "

Identifikation och första kontakt

Man kan uppge om personen är tänkbart utsatt, troligen utsatt eller polisanmälan gjord.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015*
tänkbart	1	0	0	1	3	8
troligen	1	1	1	3	4	13
polisanmält	2	3	3	9	10	15
totalt	4	4	4	13	17	36

*När det är färsk fall kan det tänkas att man kan komma att motivera den utsatta att polisanmäla.

Alla fall handlade om sexuell exploatering, utom 2 fall år 2015 av tvångsarbete (männen) samt ett fall av tiggeri. I 11 fall förekom multipel utsatthet.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
sex.expl.	2	3	4	8	10	29
tvångsarb.	0	0	0	0	0	2*
tiggeri	0	0	0	0	0	1
multipel**	2	1	0	5	7	4
totalt	4	4	4	13	17	27

* båda männen i statistiken

** Alltid med sexuell exploatering + en eller flera av följande former; tvångsarbete (inom hushåll bla) tvingas begå kriminella gärningar, tiggeri, annan.

Vi har frågat hur kontakten till uppgiftslämnande NGO tagits:

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
polis	0	1	1	7	8	6
NGO	3	0	0	0	4	8
utsatt	0	1	0	2	5	11
vittne	1	0	1	2	0	2
annan*	0	2	0	1	0	4
soc.	0	0	2	1	0	2
vården	0	0	0	0	0	1
vet ej	0	0	0	0	0	2
Totalt	4	4	4	13	17	36

* Annan kan t ex vara anställd på vandrarhem.

År 2010 var det civilsamhället som var första hjälpinstans för alla fyra fall, i hälften av fallen blev det en polisanmälan.

År 2011 var ett fall polisanmält innan kontakt med NGO. Ytterligare två kontakter resulterade i anmälan. År 2012 kom ett fall via polis, två via socialtjänst och ett via vittne. Det senare fallet blev inte polisanmält.

År 2013 kom 7 fall från polisen och en via socialtjänst. Nio fall polisanmälades det året.

Alltså var år 2014 9 av 17 fall där civilsamhället var första hjälpinstans. 8 förmedlades av polis. Två till kvinnor motiverades att polisanmäla.

År 2015 var 19 fall sådana att civilsamhället var första hjälpinstans (identifierad via NGO direkt eller utsatt själv har tagit kontakt). Sex förmedlades via polis, två av socialtjänst och en av vård. Två är det osäkert om de fått någon hjälp, och i fyra fall har anställda tipsat om sådant de sett och tänker är människohandel.

Av de totalt 78 personerna var alltså 29 sådana som samhället identifierat (23 polis, 5 soc, 1 vården), medan 40 var sådana som civilsamhället fångat upp (via organisationen, eller att utsatta sökt kontakt eller vittne förmedlat kontakt). Sju personer identifierades av "annan", ofta anställd på tex vandrarhem/hotell och i 2 två fall kan man inte svara på vem som tagit första kontakt. Av de 78 kontakterna har i dagsläget 42 fall resulterat i polisanmälan (för de som identifierats nyligen kan det hända att en period av vila och trygghet kan leda till att man vågar anmäla). 36 personer har inte polisanmält. Ofta kommer de från tredje land, står de i beroendrelation till förövaren och släkt och barn är under förövarens kontroll, de befinner sig inte sällan som papperslösa i Sverige efter avslagen asyl - ibland har de inte vågat berätta om människohandeln.

Det kan finnas många anledningar, som nämns ovan är det särskilt kvinnor från tredje land som är rädda för att polisanmäla.

" Hon har tidigare "ägts" av det kriminella nätverket och av prestige skäl vill de inte låta henne bli en budbärare om att "det går att ta sig ur"

"En person var bekant från samma ort (rekryteraren) medan de personer som låg bakom den sexuella exploateringen var okända till en början. "

"Man kom till flickans by och rekryterade henne som aupair till Sverige. Han och andra personer krävde henne och familjen på stora summor pengar. Den svenska samarbetspartnern är tidigare dömd för sexualbrott."

"Har barn tillsammans med förövaren. "

"Gift med förövaren men mer som en affärsuppköp."

"Tvångsgift/såld av familj (enligt henne själv är det tradition att man betalar för en flicka men hon ville inte ha mannen). Han tvingade med sig henne till Sverige och familjen hade var inte med på de planerna. De hade hoppats att hon skulle bli lyckligt gift."

"Kompisens "pojkvän" kommer från samma land Pojkvännens familj låg bakom, men kvinnans pappa visste vad som skulle hända och fick troligen pengar för det."

"Vad vi förstått så kan den utsatte pressas på pengar av människohandlarna, utan att denne talar om exakt vad hon ska göra för att tjäna ihop dem. De kidnappade den utsatta kvinnans dotter för att hon inte gav dem pengar. Dottern var borta i en vecka och därefter var mamman så desperat och rädd att hon var beredd att göra vad som helst för att få ihop pengar."

Hjälpinsatser

Vi har bett uppgiftslämnarna kryssa för alla hjälpinsatser man satt in. Det rör sig i de flesta fall alltså om flera insatser till en och samma person.

Alla år 2010-2015 (78 personer)

direkt stöd av uppgiftslämnande NGO 49

erhållit skyddat boende 47

fått samtalsstöd 45

fått ekonomiskt stöd 34

fått tillgång till socialt sammanhang 26

fått tolkhjälp 22

fått medicinsk vård 21

fått juridisk rådgivning 20

förmedlades till advokat 19

förmedlades till polis 16

förmedlades till socialtjänst 14

fått hjälp söka asyl/uppehållstillstånd 11

fått arbete/praktik 9

personen avvek 8

erhållit tillfälligt uppehållstillstånd under rättsprocessen (TUT) 7

fått utbildning 7

förmedlades till annan NGO för stöd 6

fördes till sjukhus 4

erhållit reflektionsperiod 4

hot- och riskbedömning utförd 3

ingen hjälp 3

sändes hem direkt 3

Det är ibland svårt att ge hjälp:

"xx har stöttat kvinna vid några tillfällen och första gången kunde vi inte hjälpa henne fullt ut för hon insjuknade så pass mycket i sin sjukdom och hade inte sjukdomsinsikt och tog inte sin medicin som var helt nödvändig . Hon återvände till sitt hemland men kom efter ett år tillbaka till oss och hade under den tiden sålt sex i hemlandet för att kunna handla mat."

"Kvinnan har läkarkontakt men det brister i psykiatrisk kontakt vilket vi tror hon skulle behöva. Eftersom polisutredningen lades ner i brist på bevis har vi tagit över ansvaret för henne helt och hållet."

"Polis och socialajouren kontaktades. Kvinnan uppmanades att själv gå till sociala jouren om hon ville ha info om hjälp!!! ingen notis togs om på sociala jouren att hon troligen utsätter en annan kvinna för koppleri."

"Vi ville ge henne massor men socialjour/socialtjänst hämtade henne innan polisen ens var klar med sina förhör. Katastrofalt hanterat av sociala myndigheter."

"Hon får inte tillgång till någon hjälp från svenska samhället eftersom det är ett Dublin-ärende och hon egentligen ska skickas tillbaka till Italien."

"Hon bad socialtjänsten om att bekosta vår behandling men de svarade nej (pga ekonomin) men de står för hyreskostnaden i alla fall. Vi står för behandlingen i övrigt. Ville bara nämna detta eftersom det visar att det är ofta de ideella som får stå för stödet - inte kommunen."